

Inhoud

Woord vooraf · 11

1

Eeuwen geleden · 14

DE NIEUWE STAAT

2

De Nederlanden meten · 20

De landkaart · 21

Het kadaster · 24

De ontdekking van het landschap · 31

3

Indelen · 34

De departementen van het land · 35

Steden en gemeenten · 38

4

Het staatshoofd · 43

Soevereiniteit · 44

De provincies onder curatele · 45

Het lokaal bestuur onder voogdij · 48

5

Nationale waterstaat · 52

Centralisatie · 53

Het oppertoezicht · 55

Delegeergebaren · 58

6

Waterschappen · 62

Autonomie blijft · 63

Autonomie verdwijnt · 65

DIJKEN, WATEREN EN WEGEN

7

Zeewering · 70

Onheil · 72

Zeedefensie · 75

Duinen en wegzakkend strand · 77

Dijkbeheer · 80

8

De takken van de Rijn · 83

Zand en ijs · 84

Waterbeweegkunde · 88

Acceptabele rampen · 93

9

Land van de trekvaarten · 98

Laag water · 99

Eigenbelang · 105

Kanalenstrategie · 108

Haast u langzaam · 112

10

De kanalenkoning · 115

Rijkskanalen · 116

Koninklijk beleid · 123

11

Land van de diligence · 131

De kunstweg · 132

Wegennetwerk · 134

Rijkswegen · 136

Provinciale wegen · 140

12

Wegverkeer · 146

De openbare weg · 147

Communicatie in het lege land · 150

13

De ijzeren weg · 157

Pioniers · 158

De staatsonderneming · 160

14

Sporen in het lege land · 169

Spoorwegpolitiek · 170

Een nieuwe wereld · 176

HET PLATTELAND

15

De bebouwde grond · 182

Volksgewoel · 183

Het herstel van het tiendrecht · 187

Waterland · 189

Gemene gronden en landbouwwegen · 194

16

De kleine woestijnen · 200

Lege en woeste gronden · 201

Ontginningspolitiek en de afschaffing ervan · 204

17

Vruchtbaar maken · 210

Mestgebrek · 211

Vage grenzen, vage eigenaars · 214

Heren en kolonisten · 217

De koopman-koning · 219

18

Kwelders, slikken en schorren · 226

Rijpe grond · 227

Landhonger · 230

Alluvium · 235

Nationale zaken · 237

19

Droogmakerij · 239

Centralisering · 242

Staatsonderneming · 245

20

De Haarlemmermeer · 251

Proefdraaien · 252

Polderen · 255

Land inrichten · 257

Leren · 262

DE STEDEN

21

Status · 266

Binnen en buiten · 268

Verheffing · 270

Lege steden · 275

Genius loci · 280

22

Stadswallen · 283

De wandeling · 285

Ontmanteling · 291

Poorten · 293

23

Middelpunt · 297

Waterwegen naar de stad · 299

Doorspoelen · 304

In koetsen en huifkarren · 306

Het spoor en de bus · 309

24

Buitenwijken · 314

De nieuwstad · 315

De voorstad · 316

Amoveren · 318

25

De stadsbouwmeester · 319

26

Straten en grachten · 325

Straatbeelden · 326

Onderhoud · 328

Schoonhouden · 331

Grachtwater, drinkwater · 333

27

Vuil, dampen en de dood · 338

Uitwaseming · 340

Cholera, 1832 · 344

28

Ziekte in de stad · 348

Onreinheid · 350

Overheidszorg · 352

Bedrijfshinder · 356

Saneren · 358

29

Stadslicht · 362

Olie · 363

Gas · 365

30

Bouwen · 372

Zeldzame nieuwbouw · 373

Geen woningtoezicht · 374

Welstand · 376

Een regelmatig plan · 378

DE PLICHTEN VAN EEN SOEVEREIN

31

De linies • 386

De veldtocht • 388

Het oostfront • 390

Het zuidfront • 392

Fort Holland • 394

32

De vesting • 398

Bestormen • 400

Bombarderen • 401

Classificeren • 404

Geen stelsel • 406

's Lands gronden en gebouwen • 409

33

Het leger • 412

Inkwartieren • 413

De kazerne • 415

Ingenieurs • 417

De mobiele massa • 418

Het vernietigende vuur • 421

34

De rechtsstaat • 425

Frans recht • 426

Onteigening • 429

35

De Soeverein • 433

Het maatschappelijk verdrag • 434

De *Polizeistaat* • 437

Vaderlijk bestuur • 438

De Grondwet, een speeltje • 440

Na 1840 • 442

36

Wegen naar de welvaart • 446

Welvaartsstreven • 449

Armen • 451

Overbevolking • 453

Rijken • 454

37

Openbare werken, geheime operaties · 457

Kameraalwetenschap · 459

Zwart geld · 463

De geldfuik: het eilandje Marken · 466

ONZE CANON

38

Sterk karakter, weke tijd · 474

Ingeslapen · 475

De opwaardering · 477

Lijmen · 481

Bankroet · 484

39

Eenwording · 489

Noord en Zuid · 490

De erfenis, anno 1879 · 497

METAFYSICA

40

Bezielde landschap · 502

Noten · 509

Bibliografie · 537

Illustratieverantwoording · 562

Personenregister · 563

Zaken- en plaatsnamenregister · 565